Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 211 (10.594). Львів, середа 23. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Змін. адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Марево кураелі.

Куратеяя, — погане слово, з яким звязане поняття власної уломности, невідповідальности й накиненої чужої, ненависної опіки. Саме тепер про куратедю, про ніщо инше як про куратедю над польською державною господаркою заговорено над далекою Темізою — і тому не дивниця, що п. Млинарскі, якому — як першому — судилося стрінутися з тою зловіщою погороюю, повернувши до Варшави, відмовився від уділювання усяких приємних інформацій про вислід своєї кількатижневої погоні за золотим руном. І колиб не поінформованість та недискреція льондонського дописувача варшавської „Ржечпосполіт-ої", який у скромній статейці п. н. „Оборона золотого" три дні тому відхилив рубець заслони, то може ще довго вдалось би закривати невеселі перспективи фінансового положення Польщі. Та мабуть дійсно ціна, за яку директор наймогутнійшої у світі фінансової інституції — „Bank of England" — п. Норман годиться ратувати Польщу від економічної катастрофи, є ідентичною з кураелею у повному розумінні слова, коли не тільки найповажнійша польська преса вдарила у великий дзвін тріоги, але й голова польської держави мусів негайно при першій — зрештою досить незручній — нагоді, (при святкуванні роковин смерти Болеслава Хороброго у Позвані) з емфазою застерегтись проти чужинецьких затій на суверенні права Польщі та святочно приректи берегти її великодержавницький престіж.

З отсим то престіжем ціле лихо, бо в оберіганні його дотеперішніми засобами лежить суть усієї економічної трагедії Польщі. Премієр Грабскі виголосив — як міністр фінансів — в одному тижні аж два експозе. Вдарився в груди, признався до півторарічних „помилок" і виступив зі спасаючим пляном — нових експериментів. Правильно завважив один жидівський сенатор, що економічна політика п. В. Грабского визначається подиву гідною льогікою: Інфляцію треба — розумував міністр — усунути введенням власної здорової валюти. Здорову валюту можна ввести, зрівноваживши податковою шрубою буджет й оснувавши емісійний банк. Сталося одно і друге, бо осягнено зрівноважений буджет і валюту, оперту на підкладі золота. Але „привабуто" на торговельний біланс. „Чому він пасивний? — бо забагато ввозять, а замало вивозять. Значить: треба зачинити для ввозу границі. А щоб ще краще помогти рідному промислові в боротьбі зі заграничною конкуренцією — треба закинути раз назавжди торговельний лібералізм і взятися до протекційної торгов. системи. Це й останнє звено в дивно рівненькому ланцюху міркувань п. Грабского.

Але послідовність і принціпіяльна простолінійність недурно є родинною прикметою Грабских. Міністр фінансів Грабскі відмовляється від одних експериментів і пробує инших. Він заповідає нову економічну політику в цариній миг. він вже є обережний у шафуванню демагогічним гаслом самовистарчальности й визнає необхідним чинником оздоровлення польських фінансів — заграничні кредити. Але одночасно виступає з новим великанським двох міліярдовим буджетом і як доказ надзвичайної уступчивости заявляє, що „є роблені зусилля, аби суму державного буджету обнизити трохи понизче(!) 2-ох міліярдів". Бо такого великанського буджету вимагає утримання усіх тих позицій, що запевняють Польщі її великодержавний престіж! Бо так далеко, щоби скоеслити деякі позиції, не веде вже льогічне розумування п. Грабского!

А прецінь перед нічим иншим, тільки перед напучнюванням буджету перестерігав п. Грабского м. и. і командор Гільтон Юнг. Спершу — радив він — слід перевести в буджеті радикальні редукції видатків, стати скромним і ощадним, здобути собі довіря чужинецького капіталу — а щойно потім основувати емісійний банк і радіти „власним" золотим. Але як можна було погодити такі поради тверезого Англійця з оглядами великодержавного престіжу, що вставили ипо. в буджеті 1924 р. на 1480 міл. зол. видатків майже 50 проц. для міністерства військових і внутрішніх справ? Те саме повторилось слідуючого року. Буджет на 1925 рік виказує буквально такі позиції: Зі загальної суми 2,016.156.408 зол. на військове міністерство призначено 710 міл. 100.000 зол., а на м-ство внутр. справ 207,148.937 зол. — себто ці два м-ства займали знову половину всіх державних розходів! Для кращої характеристики державної господарки ще кілька дат: в буджеті м-ства внутр. справ на санітарну службу — разом 7.919.164, на „уряд для справ меншостей" (самі лише синекуральні посади!) 39.133, а на державну поліцію 103.858.211 зол. (рівно половина буджету того м-ства!) а крім того ще на „корпус охорони погранича" 45.641.920 зол. На ціле відомство м-ства торгу й промислу призначено менше, ніж на поліцію й прикордонну сторожу (лише 114.669.055 зол.), на м-ство хліборобства 36.848.849 зол., а на освіту 323.316.258 (менше половини того, що на армію).

Радикальні буджетові ощадности, це засіб ратунку, який — поруч з реформами в господарській і скарбовій державній адміністрації — пропонують і самі Поляки, що виразно вказують на небезпеку „евентуальностей, опертих на господарській кураелі, установленій чужинцями" („Час" з 17. ц. м.). У цій самій газеті читаємо там буквально:

„Вхід на дорогу таких і инших господарських і фінансових реформ, це щойно буде той ніж, який вирізує на постійно лихо. Але поруч з ним потрібний ще вогонь, що випалить рака, вогонь, який діає негайно й успішно, хоча болісно. Є це в даному випадку буджетові ощадности, без яких наш (себто польський) місячний буджет виказуватиме нові дефіцити, від біди латані заграничною позичкою або більшою інфляцією. Буджет мусить бути знижений і то значно, маючи на думці приповідку про греблю і став. Очевидно, не зниження не може бути в усіх відділах буджету однакове. Є такі відділи, від яких залежить іствування і політична незалежність держави, найдорожче добро, яке посідаємо, і тут з ощадностями треба бути дуже обережним. Але в усім иншім вказане є зниження державі ощадности бодай на 25% у відношенні до нинішнього буджету. Те саме торкається фінансів самоврядування. На кілька найблизчих літ мусимо звільнити темпо навіть найпотрібнійшої розбудови культурних і господарських фундаментів нашого розвитку"...

Отже бачимо, що великодержавницький престіж дозволяє припинити культурний розвій, але не дозволяє редукувати війська, поліції і маси урядництва, себто тих установ, що буцімто бережуть державу перед зовнішніми і внутрішніми небезпеками і надзвичайно скомплікованим бюрократичним апаратом спонюють державу в одну важку централістичну машину.

Так, дійсно: нинішні міжнародні обставини не дозволяють Польщі на редукцію армії без остраху за нагальну втрату її нинішніх політичних кордонів.

Від часу відзискання самостійности польської республики її міністрами фінансів були виключно політики, а не економісти. Владислав Грабскі складає лише такий буджет, як домагається цього Станислав Грабскі й усі його однодумці, ідеольоґією яких фактично перейняте ціле польське громадянство. Державні потреби Польщі ніколи не були достроювані до її природної матеріяльної спроможности.

І. Н-н.

Видержаности!

Замітки з приводу „утраквізаційних" замахів і нашої поведінки.

Після тижневої проби можновладці з львівської Кураторії відкликали „утраквізацію" вісьмох середніх шкіл. Львівська польська преса ріжно коментує цю „послідовність" керманичів прилюдної освіти в Польщі. Одні органи преси твердять, що припинення „утраквізації" являється побідою польських родичів, які ніяк не могли згодитися на псевдо-утраквізацію чотирьох польських середніх шкіл із загального числа сто, а другі зазначують, що Ст. Грабскі здержав „утраквізацію" тільки на якийсь час і за рік знову поверне до своєї ідеї після відповідного й докладнійшого підготування. Значить, тільки внутрішні огляди спонукали міністра освіти завернути з антипедагогічної дороги.

Ледве, чи припинення „утраквізації" сталося виключно тільки з мотивів, поданих польською пресою. Зваживши важке положення Польщі, слід зазначити, що також огляди міжнародного характеру мусіли спинити занадто великий розмах польонізаторів українського шкільництва. Львівський куратор Собіньскі, ревний виконавець приказів „організацій народових" вправді інтерпретував забаганки мін. Ст. Грабского в той спосіб, що він хотів „zjednoczyć narody, a nie języki" і спинився зі своїм розмахом тільки тому, що — мовляв — ті народи самі не хотять єднатися, — але хто знає характер і твердість цього ідеольоґа польського винищуючого націоналізму, знає й те, що такі „дрібниці" не впливають на його постанови. Мусіло зайти щось більше й важнійше, коли найбільший ненависник нашого народу мусів зробити відворот.

Заповідь повороту до „утраквізації" за рік примушує нас присвятити більше уваги шкільній справі та постійно бути на сторожі. Не можемо допустити, щоби новий удар заскочив нас знову непідготованих до одностайного відпору. З цього приводу мусимо коротенько спинитися над недавньою нашою поведінкою у звязку з „утраквізацією". А ділалися тут речі зовсім не втішного покрою. Перш усього одні чинники здавали ту акцію на других. Критиковання дійшла до крайніх меж. „Інтересовані" критично ставилися до акзі-

Red. czas. „Diło" Pr. 678/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 207 (10.582) z dnia 17. września 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Za [illegible] maramy" a) od początku tego artykułu do słów: [illegible] a: [illegible], b) między słowami: [illegible] a: [illegible], c) [illegible] a: Hołodiwka. 2) „Zaporiżski [illegible]" a) między słowami: sebe... a: [illegible] Tak, b) [illegible] i t. p.... a: [illegible] ustanowiona ad 1) a) wyjątki z § 300 ustawy karnej, ad 1) b) c) 2) zbrodni z § 65 a) u. k. zanał dokonane w dniu 16. września 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przestępstwo na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 17. września 1925 r.

Hawel.

вок політичного проводу, а цей останній справді не стояв на висоті завдання, бо не допилнував виконавчий апарат, головним чином самі родичі дітей. Шкурництво й опортунізм вїлися глибоко в нашу психіку.

Тоді, як родичі польських дітей всі запротестували проти зміни характеру польської школи, родичі українських дітей внесли тільки 18 протестів. Очевидно з родичами-селянами важко було порозумітися в короткому часі, але львівські родичі: інтелігенти й робітники всі були на місці. А всеж таки протестаційна акція індивідуального характеру (не вічевого) йшла досить слабо. Кожний відсувався, скривався, відхилявся, потрібно й непотрібно оглядався на задні колеса. І ще одно цікаве явище: тоді, як робітники, залізничники, сторожі і ин. всетаки, — хоч не масово — сходилися на наради й підписували протести, інтелігенти постійно світили своєю відсутністю. І то не державні урядовці, але адвокати й службовики наших народніх установ. Така байдужість до загальних справ є крайно злочинною. Недостача громадянського почуття, відсутність етики і хоробливі прояви критиканії дійшли до того, що в одному „обсерваційному" органі атаковано політичний провід і вимагано геройства від директорів українських гімназій, але співредактор того тижневника сам не сповнив примітивного, елементарного громадського обовязку, маючи сина в І-шій клясі „утраквізованої" гімназії, не ходив на зібрання родичів, довго не підписував протестуючої заяви, а зробив це під натиском атакованого ним політ. проводу аж в дні припинення утраквізації.

В „обсерваційному" тижневику писалося про те, що директори польських гімазій постояли за польськістю своїх заведень, а

„директори наших українських гімназій, як довідуємося, не зважають на волю родичів і дітей і не питаючи їх, — під напором інспекторських приказів запроваджують в чисто українських клясах утраквістичну науку".

Отже до директорів ставиться вимоги, щоби вони противилися візитаторським приказам, хоч — правду кажучи — вони мають слабі докази на те, якою є воля родичів, бо навіть самі носії публичної опінії не хотять тієї волі проявити на письмі до тихже директорів. І ми робили закиди директорам львівських українських гімназій, що вони послушно сповняли візитаторські прикази. Одначе — мусимо тепер до того признатися — ми вимагали від них — так сказатиб — громадянської відваги вищого ступіня; до родичів-інтелігентів ставимо тільки звичайні, елементарні вимоги, до яких сповнення є обовязаний кожний громадянин, тим більше інтелігент, а найбільше носії публичної опінії, що навчає громадянство.

Перед нами ще важка боротьба за рідне шкільництво. В тій боротьбі треба нам великої видержаности, послідовности і — найважніше! — чесности.

* * *

Протест до Ліґи Націй.

Після протестуючого віча у справі найновійших шкільних розпорядків, відбутого у Львові в дні 31. серпня 1925, вислала Президія віча письмо до Секретаріяту Ліґи Націй в Женеві з уоснованим протестом проти утраквізації перших кляс українських гімназій. В дні 17. вересня ц. р. наспіло на руки предсідника віча д-ра Ол. Марітчака письмо від Еріка Кольбана, директора Секції для національних меншостей Ліґи Націй, з повідомленням, що згадане протестуюче письмо увійшло до Секції для Національних меншостей Ліґи Націй.

Радянська Україна.

Найновійші статистичні дані про Україну.

У „Радянському Статистику", органі Центрального статистичного управління на Україні подані найновійші статистичні дані про залюднені оселі на Україні в такому виді:

Радянська Україна нараховує 40.561 залюднених осель. З того 8.124 на Полтавщині, 5.527 на Одещині, 5.158 на Катеринославщині, 4.364 на Київщині, 4.343 на Донеччині, 4.041 на Харківщині, 3.504 на Подільщині, 2.878 на Волинщині, та накінець 2.622 на Чернигівщині. Більше половини з тих осель належить до категорії хуторів (43,82 проц.) та маленьких поселень (11,08 проц.) в роді млинів, лісничівок, фабрик і т. п. Друга менша половина розпадається на села (18,70 проц.), присілки (15,4 проц.), кольонії (2,19 проц.), радянські господарства (1,57 проц.), містечка (1,14 проц.) і міста (0,24 проц.). Отже на Україні ярмарочних пунктів містечок є 461 а міст 99. Вже з тих цифрових даних видно, що Україна є наскрізь рільничою країною. Далі слід підкреслитя, що хуторі та взагалі рільничі оселі переважають на Лівобережжу. За те на Правобережжу положена більшість українських міст. За винятком Київа (405.770 мешканців), Одеси (316.740 меш.), Харкова (311.685 меш.) і Катеринослава (164.000 меш.) всі инші українські міста є малі та вагаються щодо числа населення від 10-ти до 30-ти тисяч. На Київщині нараховують більше 10-ти тисяч мешканців такі міста: Бердичів (43.500), Умань (41.000), Біла Церква (38.000), Черкаси (31.000), Сміла (21.000), Звенигородка (15.500), Шпола (12.000), Городище (12.000), Богуслав (12.000). На загал на Україні є тільки 36,6 проц. місцевостей, що мають понад 500 мешканців, 30 проц. таких, що мають від 1 до 100 мешканців і 36,4 проц. таких, що мають від 100—500 мешканців.

В національному відношенню є українські оселі майже чисто українськими, бо національні меншости є переважно розсипані. На 40.425 оселі є 90,1 проц. або 36.569 чисто українських, а тільки 1769 (4,5 проц.) переважно російських. Крім цього є ще 1043 (2,8 проц.) осель з німецькою перевагою, 407 (0,4 проц.) з польською, 200 (0,5 проц.) з жидівською і 148 (0,4 проц.) з румунською перевагою. Дуже незначне число осель випадає ще на Болгарів, Греків та Чехів. Більшість мішаних осель сконцентрована на сході та полудні. І так: на Донеччині є 74,7 проц. українських, 16,9 проц. російських і 4,6 проц. німецьких осель; на Катеринославщині 7,5 проц. російських, 4,6 проц. німецьких; на Одещині 6,1 проц. російських і 5,8 проц. німецьких; на Харківщині є тільки 6,1 проц. російських. На заході України одна Волинь має більше національно мішаних осель: 9,9 проц. російських, 7 проц. німецьких і 1,4 проц. жидівських. За те инші губернії є чисто українськими. Полтавщина, наприклад, має 99,3 проц. чисто українських осель, Чернигівщина теж 99,3 проц., Київщина 96,6 проц. а Подільщина 95,8 процент.

За тюремними мурами.

КЛИМ ПОЛІЩУК.

„Із трикутника смерти".

(Докінчення.)

І вже ніхто з них не хотів горілки і ніхто з них не просив сліпого грати, бо важка мовчанка так томила їх, що ніхто не міг вимовити жадного слова, чулося тільки важке їх дихання, та ще, як пирскали коні та скрипіли колеса в болоті.

Нараз протяжним риданням озвалася ліра і здавалось, озвалася ним сама ніч, що понура така й безутішна.

Подорожні напружено слухали, як глибоко десь у середині говорило їм щось до свідомости й викликало на герць те потворне чуття, що як злодій закралося в душі їх.

Кожному із них хотілося вирвати із рук сліпого ліру й одним махом руки порвати всі струни, щоб не сміли так страшно ридати. Щоб не сміли... Але лірник грав і грав. Жорстоко й немилосердно змушував свою ліру до все глибшої скарги, що росла аж до самого неба.

Задихаючися в пітьмі, мовчали подорожні і наче по змові, все тіснійше й тіснійше горнулось до прохожого товариша.

Ніхто з них не дивився один одному в очі, ніхто не відчиняв душі своєї, бо вони вже й так відчинились одна перед одною і кожний із них бачив добре всю прірву страшного злочинства, що створив дух сліпої жадоби.

Три голови зєдналися в одну, моторошно потворну голову злочину, яка витиснула зі свого мозку останню крихту свідомости й запалила його вогнем нищення.

Прохожий хмелів і нічого не помічаючи, вигукував:

— Гей ви, чого так затихли? Позакладало вам, чи що? Давайтеж горілки! Давайт...

Останнього слова не зміг він скінчити, бо із пітьми нежданно витягнулися дві жилуваті руки чоловіка з котячими вусами і як залізними кліщами стиснули його за горло. І в той-же час, без єдиного слова, без найменшої змови, не глянувши навіть у свої очі, той малий та горбатий і поліський дядько-господар підводи, обоє поспішили простягти до прохожого свої руки і сплелися в один клубок сили і зла. Позбавлений змоги дихати, прохожий товариш одчайно бився ногами, рвав нігтями їх лиця, кусав зубами, як скеклий пес, але дарма все. Ще міцнійше налягав на його груди той, що наче горбатий, і ще страшнійше бив здоровими, мозолистими, наче з заліза, міцними кулаками поліський дядько. Прохожий мукав, як недорізане теля, ревів й хропів чудним якимсь голосом, страшно починав тіпатися, а із уст цілими клубками покотилася крівава піна, із якої, як жало гріху, вистромився великий чорний язик, який повільно падав на груди і той, здрігнувшися ще раз, покірно завмер.

Боротьба скінчилася. Зосталося ще тільки забрати ті гроші. Але злочинці розступилися й старалися сховатися по кутках воза. З розширеними від жаху зіницями, вони злякано дивились на трупа, який витягався й розростався на цілий віз. Для них уже не хватало на возі місця і вони підгортають під себе ноги, щоб не торкатися трупа. Дарма це все, бо труп ще розростався й виростав на цілу гору, тиснувся до них і давив їх собою. Задихуючися й дріжучи всім тілом, вони з невимовним жахом стежили за трупом, за його шкляними очима, темним ротом і великим чорним язиком. Триста долярів лежало тут, на спухлих, як гора, грудях, але ніхто з них не смів простягти до них руку.

Сліпий лірник, що нічого не чув за риданням своєї ліри, кинув грати й став просити горілки. Просив, але ніхто його не чув. Простягав дріжучу руку, але ніхто нічого не давав йому. Тоді знов взявся за ліру і знову заридали струни і сліпий уже сам не знав, чого вона тужить, чого так ридає?...

Коли ось один подорожній вискочив із воза і, упавши в болото, миттю схопився й побіг у тьму лісів. Слідом за ним вискочив і миттю, зник другий. Втікали десь перед жахом сліпого злочинства і не знали, куди заховатись від нього. Зостався ще дядько-господар, який божевільними очима оглядав свого воза, дивився на труп, на старого лірника, на свої нужденні коненята і не знав, що робити тепер і що робити тоді, коли зійде сонце. Не знав, куди діти цей страшний труп, що робити з ним і, поспішаючися, швидко зліз із воза і став божевільно бігти кудись в млу, в тумани.

На возі лишився труп і лірник з лірою. Одна пісня і смерть, яку покірно везли кудись знесилені коненята.

Втікачі бігли все далі і далі. Втікаючи, боялись озирнутись назад і поспішалися втекти як мога далі від місця страшного злочинства. Всі вони бігли у ріжні сторони, але за кожним із них, окремо, як велитенський [illegible], летів цей страшний труп зі шкляними очима, з чорним, великим, виваленим язиком і з новими папірцями на грудях...

А відусіль, з усіх кінців великих лісів лунали якісь страшні голоси і в темряві здрігалася чогось земля...

*

Нарешті лірник перестав грати, якийсь час сидів нерухомо й чогось прислухався. Далі помалу почав чогось шукати навколо себе. Руки його наткнулися на труп і він шарпнув його:

— Гей, чого поспалися?! Час вставати, пяниці!

Дарма! Ні звука у відповідь.

— Ну, коли ви так добре спите, так спіть собі тихо!... Спіть, а я колискової вам ще заграю!...

Запаморочений випитою самогонкою, заграв знову. Тихо скиглила ліра, тихо везли коні, тихо скрипіли колеса. Коні, збившися з дороги, наїхали над Случ, де глибоко внизу хлюпоталися холодні хвилі. Колеса повільно зсовувалися над кручу і, вмить, віз блискавицею метнувся на бік і важким каменем полетів униз і потягнув за собою жалібно іржучі коні. Старий лірник схопився за труп і злякано щось зашептав. Як частину відірваної громом скелі від своїх берегів, проковтнула Случ свою несподівану жертву.

Ще останній крик лірника, ще одне жалібне іржання коней і все затихло у чорних хвилах ріки.

Потім завмерло все і стала важка, як камінь, тиша.

На сході блідо-рожева смужка віщувала близький світанок...

Навколо одні лиш тумани й чекання...

Весна, 1925 р.

та подія, яка сталася в середу 16. ц. м. у львівській тюрмі при вул. Баторія під оком і боком державної прокуратури і взагалі сторожів права є унікатом в історії тюремництва.

Знаємо тільки, що одних, головним чином комуністів, вкинено в тюремні льохи судової тюрми, а других відвезено до тюрми „Бриґідки“ і там запроторено їх в темницю.

До цих останніх належали між иншим політичні вязні: інж. Андрій Мельник, Евген Зиблікевич, Зелений і ин. Скатованих і окровавлених кинено до темниці в „Бриґідках“. Скоро тільки в четвер 17. ц. м. розійшлися у Львові вістки про інквізиційні методи в судовій тюрмі, адвокати: д-р Мих. Волошин, д-р Ол. Марітчак й д-р Ст. Федак просили в карному суді дозволу на побачення з вязнями. Одначе през. карн. суду Гавель відмовив дозволу, мотивуючи це тим, що вязні відбувають „дисциплінарну кару“. Инакше дивився на цю справу віцепрезидент. апеляції Лучкевич, зазначуючи, що оборонцям можна бачитися зі своїми клієнтами навіть в часі „дисциплінарної кари“. Коли з цею авторитативною інтерпретацією оборонці вдруге явилися в Гавля, він знову відмовив, домагаючись внесення письменного подання.

Дня 19. ц. м. оборонці втретє явилися в Гавля, але цей повідомив, що проти запроторених в льохах „Бриґідок“ вязнів ведеться слідство з § 81. з. к. (бунт), та що дозвіл на побачення може дати тільки слідчий суддя Ліндерт. Оборонець д-р Ст. Федак удався до Ліндерта, а цей запитав, в якій справі хоче бачитись оборонець з вязнем Мельником. Запитаний відповів, що в справі майбутньої розправи у Варшаві і в справі голодівки. З тим погодився суд. Ліндерт, зазначуючи, що ніяких инших справ він не дозволить порушувати. Додав також п. суддя, що він чув, що й инші оборонці хотять бачитися зі своїми клієнтами. Нехай отже вони являться в год. 12·30 в „Бриґідках“, щоби він за одним махом міг полагодити справу.

І справді 19. ц. м. в год. 12·30 явилися в „Бриґідках“ адвокати: д-р Федак, д-р Ганкевич, д-р Марітчак і обор. Петрушевич та суд. Ліндерт з протоколянтом. Суддя подався до директора карн. заведення і після годинного вижидання заявив, що віцепрез. Лучкевич дозволив на побачення тільки д-рові Федакові з інж. Мельником. Всім иншим відмовив. Але тут вмішався і дир. заведення та заявив, що й побачення з Мельником є неможливе, бо вязничний лікар д-р Гайзик з огляду на стан здоровля інж. Мельника заборонив йому побачення. На те зазначив д-р Федак, що якраз з огляду на те здоровля він хоче бачитися з інж. Мельником, щоби може вислухати його останньої волі.

Після довгих заходів, переконувань, телефонічних розмов з віцепрез. апеляції, конференцій з д-р Гайзиком і т. и., д-р Федакові вдалося осягнути свою мету. В товаристві суд. Ліндерта і його протоколянта — він дістався до вязничного шпиталя.

Коли інж. Мельник почав оповідати, суд. Ліндерт заборонив дальшу розмову на цю тему

Оборонці післали телеграму до Ліґи Націй та зробили донесення до прокуратури. Сенат. Черкавський на найблизчому засіданні сенату внесе інтерпеляцію до міністра справедливости. Пос. Я. Войтюк з комуністичної посольської фракції звернувся в тій самій справі з письмом до мін. Жихлінського.

Відгуки дня.

Парадні гості в „Порадні Матерей“.

Галактіон Чіпка.

Нова Мацохіяда?!

Звірське вбивство ксьондза ксьондзом у Львові.

В неділю зранку львівська вулиця загула незвичною сензацією: в монастирі оо. Кармелітів при вул. Чарнецького монах убив військового капеляна. Ціла історія вийшла на яв ось як:

Патролюючий на Курковій вул. поліціянт подибав в 6. год. зранку під військовими кошарами якогось мущину, — бідно по цивільному одягненого, з капелюхом засуненим глибоко на очі, — який на вид поліцая приступив до нього й сказав: „Я є ксьондз й убив цеї ночі ксьондза“. Поліціянт недовірчиво зміряв очима незнайомого, але на його настирливе твердження про доконане вбивство, відвів його до поблизького комісаріяту. На комісаріяті в доказ правди свойого зізнання, незнайомий віддав ключ від келії, у якій буцім то залишив трупа вбитого. Коли разом із незнайомим пішли до монастиря, по дорозі виявив він, що він зветься Андржей Кочан, є „законним братчиком“ у монастирі оо. Кармелітів, та що в ночі з суботи на неділю вбив ксьондза Ідеца, тепер військового капеляна у ранзі підполковника при ДОК. Люблин. Вже в довгому монастирському коридорі прибувші побачили вузький слід крови, який вів до одної з келій. Відчинивши келію висшезгаданим ключем, присутні побачили на долівці у калюжі крови страшно змасакрованого дужого мущину. Судова й поліційна комісія ствердила поки що:

Кс. Ідец приїхав кілька днів тому до Львова і, не маючи тут свояків, замешкав у так зв. гостинній келії в монастирі. В суботу вечір кс. Ідец повернув з відпусту з Оброшина, куди їздив на перший день разом з ігуменом. В міжчасі Кочан закрав ся до „гостинної келії“ і з сокирою в руці ждав кс. Ідеца. Коли той увійшов вині — Кочан вдарив його сокирою по голові і повторяв удари так довго, поки нападений не віддав духа. Сила ударів була така велика, що аж в другому кінці келії найдено 2 пальці від руки, якою кс. Ідец інстинктовно засловився.

Вбийник розказує, що після першого вбивства хотів так само вбити ігумена, але не вдалось це йому тому, бо ігумен, почувши кроки, збудився і засвітив світло. Тому він повернувсь під „гостинну келію“, замкнув двері на ключ і пішов віддати себе в руки поліції.

Вбийник — як зізнають переслухані монахи — людина високоосвічена, гарний піяніст, з окрема залюбки цікавився астрономією, — але фізично слабовитий, і дуже нервовий: в монастирі перебував від 4-ох літ, ранійше був у перемиській дієцезії.

Причини вбивства є поки що тайною. Кружляють вперті поголоски, що мається тут до діла з еротичним підкладом. У всякому разі характеристичним є факт, що коли „Газ. Поранна“, „Вєк Нови“ й инша брукова львівська преса в понеділкових випусках представляє убийника як зденкляярованого божевільного і дегенерата-сифілітика, — то та сама згадана „Газ. Пор.“ у недільному надзвичайному додатку нічого про його божевілля не писала.

Кровавий бунт вязнів.

В свентокшиській вязниці (біля Кельц) 21. IX. збунтувалися вязні, що йшли до лазні. Розвброїли дозорців, вдерлися до канцелярії забрали там 20 рушниць і 2000 набоїв і почали здобувати дальші части вязниці. Застрілили одного дозорця, інспектора вязниці Качиньского і ще одного дозорця ранили. Вязні перетяли тел. дроти, тому годі було повідомити поліцію. Щойно в 1. год. вдалося повідомити Кельце про бунт. Прибуло 50 поліцаїв з інсп. поліції й келецький воєвода. Почалась облога вязниці до 5 год. Переговори з вязнями були безуспішні, тому почалася атака. Згинуло 6 вязнів, 11 ранено. З поліції було двох ранених. Спеціяльна комісія веде слідство.

Повновласти для мін. скарбу.

В польському мін. скарбу опрацьовують проєкт нових повновластей для мін. скарбу. Повновласти ці мають улекшити боротьбу з фінансовою кризою. Прем. Грабскі сподіється, що сойм признає йому вимкові повновласти.

Біржа.

Львів, 21. вересня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція хитка. Оборот середний.

Амер. дол. 6·30 — 6·33, канад. дол 5·60 — 5·70, чеські кор. 0·17·70 — 0·18 леї 0·02·70 —0·02·75, франц. франк 0·26·50—0·27 швайц. фр. 1·09—1·10, анґ. фунт 27·65—27·80.

Золото. 20 кор. 23·80 —24·00, 20 франк 22·50—22·70; 20 марк. 27·50—27·60; 10 руб 29·50—30·50.

Срібло. Австр. кор. 0·48·00—0·50·00, 5 зл. кор. 2·50—2·60, фльорени 1·25—1·30, рубл. 2·00—2·10, рубель дрібним сріблом 0·98 —1·03.

Збіжжя.

Пшениця кр. з 1925 р. 23·00 24·00, жито зл. з 1925 р. 16·00—17·00, ячмінь паст. 14·50 15·50 овес гал. 14—.15.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки** розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць жовтень 4·20 зол.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла“ сконфіскувала прокуратура за два устуnи із статейки п. н. „За тюремними мурами“ і за одно оголошення про вписи, поміщене у відділі „Оповістки“.

— **„Доля української школи“.** Німецька щоденна ґазета „Kattowitzer Zeitung“ приносить у числі з 18 вересня н. р. велику статтю п. н. „Das Schicksal ukrainischen Schule“, у якій подає статистику перед і післявоєнного стану українського шкільництва і польську шкільну політику, що послідовно змагає до повного знищення українського шкільництва. Стаття наскрізь обєктивна і як така незвичайно прихильна й виходить зі завоження, що Польща є державою національностей, а не національною — але, на жаль, цього факту ніяк не признає.

— **Убивство большевицьких дипльоматів.** Недавно погибли серед загадочних умовин на озері Лонґ-Лейк в Америці два большевицькі дипльомати Склянський і Хургін, які з Ню-Йорку виїхали туди на відпочинок. Всі вони пересідачев

НАДІСЛАНЕ.

Рентґенольоґічне Заведення
як також лічення кварцевою лямпою і діятермією
Д-р Аксельрад в Чорткові.
192 2—2

що через нещасний випадок з лодкою вони втопилися в озері, де їх і найдено. Але найновійші інформації нюйорських газет кидають на цілу справу зовсім инше світло. Згідно з ними на Склянского і Хурґіна був давно підготовлений атентат з боку російських еміґрантських кол. Не помогло Склянскому та Хурґінові й те, що в Нюйорку вони перебували під чужими іменами та під криптонімами проживали і в курорті. За ними замаховці слідили. В часі прогульки по озері виконавці атентату підібрали такий момент, коли оба дипльомати найшлися на середині озера без товариства. Тоді вони наїхали моторовою лодкою на дипльоматів та вивернули їхній човен. Вивернених ніхто не ратував і вони втопилися.

— **Закриття монастирів у Туреччині.** Згідно з відомостями, одержаними з Анґори, Кемаль Паша рішив позамикати усі магомеданські монастирі та розпустити дервішів. Число монастирів доходить у Туреччині до кількох тисяч. Монастирські будинки мають бути зужиті для шкіл. Населення прийняло це рішення спокійно. Причиною закриття монастирів було те, що вони були осередками бунту проти нового республиканського режіму.

З судової салі.

За „головну зраду“.

Перед судом присяжних окружного суду в Перемишлі стали 16. п. м. Микола Чоп, рільник з Яворова, Олекса Зелінський і Іван Верховець, оба рільники зі Шкла біля Яворова під закидом головної зради, якої на основі акту обвинувачення мали допуститися тим способом, що будучи членами тайної комуністичної організації, в перших місяцях п. р. друком вели аґітацію, що зміряла до опанування збройною рукою, очевидно комуністичною партією, правління в польській державі, заведення диктатури пролетаріяту та введення комуністичного ладу у тісній злуці з сусідними державами, що отже підприняли тайно через стоваришення чинности, які зміряли до насильної зміни форми влади, до відірвання части від однопільної звязи держави, до введення і побільшення небезпеки зовні та до заворушень і домашньої війни в краю. На основі тверджень акту обвинувачення допустилися обвинувачені цього злочину в цей спосіб, що Микола Чоп, прийшовши в посідання більшого числа комуністичних відозв виданих „Комуністичною Партією Зах. України“, відозви ті поширював між иншими людьми. Дав він їх іменно Зелінському з порученням, щоби він, прочитавши, подав їх дальше. При тім мав оповідати Зелінському, що це комуністичні відозви, що в Куриках та в Яжові вже є комуністичні організації, готові виступити проти польської держави при нагоді війни або внутрішніх заворушень. Акт обвинувачення закидає Чопові, що такі відозви посідав і поширював вже й передше між иншими людьми. Обвинувачений Зелінський дав по кілька відозв трьом ріжним громадянам зі Шкла, а між ними також обв. Верховцеві, а опісля з останнім відчитував ті відозви перед робітниками, що працюють при будові водопроводів в Шклі. Ті відозви вихвалюють каригідне і вороже для польської держави ділання таких комуністів, як Міщенко, Брекер, Рохфільд, Серанкевич, закидують Польщі як окупантові гноблення Білоруси шляхом творення кресових рад; инші відозви вихвалюють суспільно-державний лад, утворений Леніном в Росії, а всі вони закликують масово вступати під прапор комуністичної партії задля боротьби з буржуазією та кінчаться окликами в честь соціяльної революції в Польщі та честь получення західної України з Україною радянською. Ціла справа виявилася через конфідента, який одержав від Верхівця ті відозви та подавав їх поліції. На основі зізнання переслуханого при оздіраві команданта поліції Сордила, оповідав йому цей конфідент, що він був призначений на голову новоорганізованої комуністичної ячейки.

Обвинувачені, признаючи факт посідання і поширювання цих відозв, перечили, щоби ділали в намірі викликання суспільного перевороту. Обвин. Чоп виправдувався, що інкриміновані відозви найшов одного дня на дорозі між Яворовом і Шклом.

Обв. Чоп молодий, інтеліґентний, гарний селянин. Другі два обвинувачені збідовані тяжкою працею малоземельні наші хлібороби.

Присяжним суддям поставлено шість питань, а саме: три питання головні в напрямі головної зради, довершеної кождим з обвинувачених, та три питання евентуальні в напрямі злочину заворушення публичного спокою з § 65. з. к. В год. 1'30 вночі проголошено вердикт присяжних суддів, яким заперечено питання відносно головної зради щодо всіх трьох обвинувачених та що до злочину заворушення публичного спокою відносно Зелінського і Верхівця. Натомісць признано Чопа винуватим злочину заворушення публичного спокою. На підставі цього вердикту проголосив трибунал присуд, яким Зелінського і Верхівця увільнено від всякої вини і кари, а Миколу Чопа за злочин з §. 65. з. к. засуджено на вісім-місячну кару вязниці з вчисленням слідчого арешту від дня 23. березня п. р. Всі три обвинувачені сиділи в слідчій тюрмі від дня 23. березня п. р.

Трибуналові проводив С. С. О. Паар. Прокуратуру заступав прокуратор Юркевич, обвинувачених боронили адвокати д-р Володимир Загайкевич і д-р В. Розенблят.

На допомогу „Голодному Селу“.

ВИКАЗ 36-й

Вп. Жертводавців, які зложили на допомогу „Голодному селу“ в місяці вересні 1925 в золотих:

В. Квасіцький 30 франц. франків т. є 8'10 зол. Спож. Тов. „Основа“ Юзефів 862'41 кор. чеськ. т. є 157'21 зол. С. Чепельовський Мелиничі 6 зол.—Разом зложено по день 17. вересня 17.455'38 золотих і 2.4[illegible]3'75 долярів.

В викaзі 32 виказано пожертви від Українського Комітету допомоги „Голодному Селу“ в квоті 150 марок нім. Жертви ті зложено слідуючими жертводавцями: Д-р Е. Петрушевич 50 мар., Р. Лісковацький (Дуісбурґ) 20, Полк. Е. Коновалець 10, сотник Ярий 10, д-р Р. Перфецький 10, В. Бандрівський 10, Л. Квасюк (Фрайденштадт) 10, Я. Оренштайн 10, ред. Проць з жінкою 10, П. Турянський (Липськ) 10, В. Кучабський 10, д-р І. Вальман 10, д-р З. Куделя 5, Й. Фушей 5, О. Скоропис 5, С. Шемет 5, Р. Ярош 4, Ольшанський 3, Геріґ 3, д-р Шіренберґ 3, проф. Шафаренко 3, В. Гнатевич (Липськ) 2, А. Білопольський (Данціґ) 3, Б. Бурбеля 2, Д. Самійленко 2, сот. Чорний 1, Ф. Королів 1, М. Буковець 1, М. Романовський, Верніц, Горський і Карський по 0'50 зол. мар. разом 220 мар. З того видано: льокаль за збори 20, печатки 13'10, порто—відозви, лісти і листи 19'48, курзор 8'42, в банку на конті 9, надіслано до Львова 150 зол. марок.

✝ Посмертні згадки.

Людвика з Клосевичів Величковська, вдова по пароховi Івані Величковськім померла 13. вересня в Загірочку в 69. році життя. В. її П. 1—1

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Микуличні. Саля Нар. Дому.
22.IX. „Дні нашого життя“.
23.IX. „Сатана“. (прощальна вистава).
Тернопіль Саля Міщан. Братства.
24.IX. „Дні нашого життя“, (переїздом одна вистава).
Бережани. Саля Сокола.
26.IX. „Циганка Аза“.
27.IX. „Маруся Богуславка“.
29. IX. „Пан Твардовський“.
30.IX. „Вій“.

З 15.IX. **вступив до Театру як головний режісер** відомий артист Вп. Бенцаль. Разом з ним зістали заанґажовані артистки: Вп. Бенцалева і Вп. Барвінок. Театр має намір в скорім часі „звітати на кілька вистав до Львова. 131 18—?

Дрібні оголошення.

ДЛЯ панночки з заможнійшого дому комната з харчем. Відомість в Адм. „Діла“ під „Спокій“. 494 1—2

Модні матеріяли жіночі і мужеські.
Шовки, адамашки, плюші і вельвети.
Сукна на футра, реверенди і убрання студ.
Полотна, шифони, хустки, коцики і т. п.
Найдешевше у фірми РОМАН ЗУБИК ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА ч. 10.
412 7—10

СТАНЦІЯ для двох старших статочних панночок, які не потребують опіки в українськім інтел. домі. Окремий покій, харч, евен. прання. Адр. в Адмін. 487 2-2

ДО іспиту кваліфікаційного буде приготовляти і повторяти професор шкіл середних. Відомість: Горенька, Иосафата 8., Львів. 482 2-3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст у венеричних і шкірних недугах
д-р Іван Гриневецький
лікар Загального Шпиталя і Народної Лічниці
ординує при вул. Пекарській 26
від год. 3—5. 3—3

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІГЕЛЬ
лікар Народної Лічниці
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській 20.
431 5—10

Накладом Ставропигійського Інституту у Львові, появилося нове видання
Св. Євангеліє
в малім форматі. Ціна 12 дол.
Текст з червоними обвідками.
Крім цего продається
„ЗБІРНИК ЦЕРКОВНИХ І ЛІТУРҐІЧНИХ ПІСЕНЬ“
на мішаний хор
д-ра Ст. Людкевича.
— Сільським хорам поручається. —
464 **Ціна 3 зол.** 4—4

Чеколяда
А. Пясецький
фабрика
Краків
20-?

Футра мужескі **Футра** жіночі
поручає маґазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
276 9—30

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІК ФЛЬОРІЯНА СОЛІКА — — вдова. — —
307 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО** ч. 4. 8—16
поручає наймодніщі футра, найліпшої якости, по умірковaних цінах — услівя догідні.

Концесіонована школа крою і шиття під знаною фірмою **ИОЛЯНДА** приймає без перерви на 3 місячний практичний курс крою і шиття, та
457 модиярства. Ціни знижені 3—4
Львів, **Сташіца** 8. II. п. (бічна Хорущини)

ПРОТИ СИВІННЯ плин **д-ра ДУРРА**
на колір брунатний і чорний в ціні зол. 2'50, нешкідливий і певно ділає,
поручає Аптика
м-ра ЛЕШИНА СЛАДОВСЬКОГО,
473 Львів, Галицька ч. 19. 2—7

Конкуренційна Ткальня
„ЛЕНПОЛЬ“
С-ка з обм. пор.
Львів, вул. Городецька 121
приймає лен, коноплі і клоча до виміни і і виробу полотна, пайґу, рушників, обрусів і т. п. Приймаємо аґентів на дуже користних услівях. Купуємо також льняні і конопляні сирівці, платимо найвищі ціни. Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що всі сирівці, які висилається до конкуренційної Ткальні „ЛЕНПОЛЬ“ у Львові, Городецька 121 є вільні від оплати фрахту, але тільки до 1. лютого 1626. Пізнійше фрахт
481а вже мусить бути оплачений. 1—5

Ширіть наш часопис!

ВСІ бажають набути мило Олень-Шіхт.
ДЕХТО улягаючи намові, купує инші средства до прання.
БІЛЬШІСТЬ домагається тільки правдивого мила Олень-Шіхт.
Котрі з них мудрійші?
Ті, що є осторожні!
Бо бачать, що одноразове ужиття маловартостевих мил приведе їх до більшої страти, як могли би ощадити на дешевім милі через цілий рік.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.